

El Premi Sant Joan de 1984

per Joan Ripoll

Un aspecte del saló durant la conferència de Joan Triadú.

En la seva quarta convocatòria, el premi Sant Joan d'enguany, dedicat, com és sabut, a premiar una novel·la original i inèdita escrita en català, i instituit per la Caixa d'Estalvis de Sabadell, s'ha vist concorregut amb trenta-sis obres procedents dels llocs més diversos: de les ciutats de Barcelona, Girona, Tarragona i Mallorca, així com de poblacions de les comarques del Vallès, la Garrotxa, Osona, Penedès, Empordà, i del País Valencià i Catalunya Nord. En total, trenta-sis autors, dels quals cinc es presentaren amb pseudònim, nou eren dones, i cinc sabadellencs.

Els temes de les novel·les presentades eren ben variats: memòries personals, entre les quals no hi faltaren les de la guerra civil i l'exili, visions crítiques de la vida social, històries sentimentals, exercicis d'introspecció de personatges, intents d'història ficció, etc. Pel que fa als estils de narració, aquests oscil·laven des del més tradicional, i fins i tot tòpic, al més agosarat: l'humor, la paròdia, l'anàlisi freudiana, la superposició de temes i significats, el "collage"... Pot dir-se que, d'una manera o altra, la suma de participacions en un concurs d'aquesta importància configura una descripció de l'estat actual de la nostra literatura, on sembla observar-se la presència, encara que vacil·lant, d'alguns valors nous.

El Jurat era constituït per Jordi Sarsanedas, Dolors Oller, Agustí Pons, Joaquim Sala-Sanahuja i Joan Ripoll, que, del conjunt de les obres presentades, en seleccionà sis per entrar a les votacions

finals, el desenvolupament de les quals conduí a premiar la novel·la de l'escriptor mallorquí Gabriel Janer Manila -prou conegut en l'ambient literari català- titulada "Els rius de Babilònia". Tot seguit comentarem els trets més significatius d'aquestes obres finalistes

per ordre de menys a més vots obtinguts:

"POTALA", de "Carmeta Mandarina".- Novel·la sorprenent, d'estil paròdic, que presenta una funcionària de la Generalitat -Remei Corsolitari- que emprèn la volta al món a la recerca de Madame Narrativa, a la qual troba, a la fi, retirada al Tibet; perseguida per poders tenebrosos, en retornar no pot revelar el seu secret en caure assassinada. Partint d'una idea certament original, la trama s'esbrava aviat i esdevé gratuïta, perdent tota versemblança literària: un exemple, en tot cas, de com el conreu de la paròdia és més difícil del que sembla, i que no es pot escapar d'unes lleis que no són pas arbitràries.

"ROMÀNICA FICCIÓ", de Josep Gregori.- Es tracta d'un autor jove, resident a Sabadell, que planteja un tema ambiciós, molt ben iniciat però que després no es resol prou bé. Tot narrant tres accions paral·leles, exposa la vida d'un noi pobre que, pel seu esforç, esdevé lingüista i descobreix un text inèdit de Chrétien de Troyes -"El cavaller bretó"- que publica i interpreta; un catedràtic envejós l'impugna i ell es veu abocat al suïcidi. A una primera part ben aconseguida, succeeixen altres dues parts que perden força progressivament, fins caure en una solució melodramàtica que destrueix el bon tò inicial. És, no obstant, una aportació notable, que fa esperar de l'autor alguna sorpresa futura.

Una perspectiva del públic que emplenà el saló.

“TERRA FRONTERERA”, d’“Aventura”.- Més que una novel·la pròpiament dita, es tracta d’un reportatge novel·lat sobre un tema ben candent: les lluites guerrilleres a El Salvador i el problema dels refugiats a Hondures, on arriben traspasant la frontera. Es tracta d’un testimoni directe, viscut veritablement per l’autor, que reflecteix l’experiència a través d’uns periodistes de televisió catalans que s’incorporen a un grup que recorre la terra fronterera. Jugant amb el mateix títol, podria dir-se que el gènere literari a que pertany l’obra també és fronterer, de manera que el testimoni expressat guanya com document el que deixa d’obtenir com novel·la, i és movent-se en aquesta ambigüitat com l’obra perd la seva credibilitat literària.

“LA PAU DEL CAMP I ALTRES FALÒRNIES”, de Joan Basté.- Es tracta d’una obra amable i divertida, una crítica de costums resolta en clau d’humor. Un novel·lista que viu a una masia -com és el cas de l’autor mateix- rep el seu editor, a la visita del qual s’hi afegeixen inopinadament parents i amics, mentre ell intenta anar escrivint una novel·la; al llarg d’un mes d’estiu se succeeixen peripècies, enamoraments, i relacions entre els personatges, sense que hi manqui una facècia policial. Tot plegat dona pretext a l’autor per dirigir una mirada irònica a una sèrie de tipus i situacions, tot recreant un gènere avui oblidat que fa pensar en la literatura de P.G. Wodehouse, tan celebrada fa uns anys. El fet, però, d’allargar i repetir les situacions resta interès a una obra que, d’antuvi, s’havia fixat uns límits molt crecats.

“EL MANUSCRIT PERDUT”, de

Moment en què acaba de ser proclamada la novel·la premiada i el seu autor, Gabriel Janer i Manila, ha estat identificat entre el públic.

Xavier Moret.- Segona novel·la, pel que sembla, d’un periodista jove, resident al Vallès. Explica la història d’un periodista barceloní -que no cobra del seu diari- destacat al Líban que, entre perills i aventures, s’enamora d’una estudiant nordamericana i descobreix per casualitat un manuscrit del cronista Ramon Muntaner que fa referència a un cert tresor dels càtars, el secret del qual descifrarà, a la tornada, el castell de Llinars. Tot i que es tracta d’una obra menor, destaca per la seva coherència i bona construcció i, sobretot, perquè enfoca el gènere de la història-ficció des d’un punt de vista lúdic i irònic, distanciat, verita-

blement desmitificador, cosa que li confereix un aire de frescor i simpatia, lluny de la prosopopeia de la falsa erudició que d’un temps ençà s’ha posat tant de moda.

“ELS RIUS DE BABILÒNIA”, de Gabriel Janer i Manila.- Autor ben conegut, guanyador de diversos premis, entre els quals destaca el Josep Pla, l’escriptor mallorquí ha escrit una novel·la molt hàbil, on s’hi troben tres tractaments sobreposats: l’intimista, el social i el simbòlic. La trama gira a l’entorn de la memòria d’una noia leucèmica, la qual rememora els seus amors amb un home casat que no s’atreveix a deixar la seva dona; així mateix, explica la història de la família, composta d’un pare emprenedor que fa fortuna de resultes de l’explotació turística, i d’una mare procedent d’una família benestant vinguda a menys; en aquest context s’hi barreja la història d’una amiga de la noia, que esdevé amant ocasional del pare. Tot un joc de passió i ambició que troba la seva expressió simbòlica a través dels diàlegs dels personatges que, per això mateix, a vegades esdevenen una mica forçats i irrealistes: els rius de Babilònia que esmenta el títol són el símbol bíblic de l’enriquiment, que de la mateixa manera que fecunden la terra amb la seva abundor, fan que els homes vulguin ser com déus. Novel·la ambiciosa, doncs, que es fa molt llegívola i que pot arribar a sectors diferents de públic, gràcies als tres estadis que proposa.

Aquest és el panorama que ofereix la darrera convocatòria del premi Sant Joan, la participació del qual, si bé no ha estat tant brillant com la de l’any anterior, sí és prou significativa com per copsar els corrents que dominen el gènere i els delers que mouen els seus autors, ben diversificats ambdòs com es pot deduir dels comentaris expressats.

Xavier Tortras, Director General del Patrimoni Escrit i Documental de la Generalitat, en el seu parlament de cloenda de l’acte. En el fons, l’autor premià,